

[Brorsen.]

til et rent Etkammersystem med Fast-sættelse af en Valgretsalders paa 25 Aar. Man har erklæret at ville forhandle; vi maa nu se, hvad det betyder. Betydningsløse Indrømmelser interesserer os naturligvis ikke. Fra Statsministerens Side er der udtalt, at de tre Forligspartier, om ikke andre vil slaa Følge, kan selv, og det kan de sikkert ogsaa med et saadant Trespand for Vognen. Men undertiden er det dog, ligesom man frygter, at de 45 pCt. af Vælgerne ved en Folkeafstemning kan det blive vanskeligt nok at faa frem. Hvis det skulde blive Tilfældet, kan man da i Sandhed sige, at nogen synderlig Interesse for Grundlovsændringen ikke er til Stede i Øjeblikket. Vi har fra Venstres Side givet Udtryk for, at der er andre Spørgsmaal, der først og sidst fanger Interessen nu. Grundloven kunde man uden at skade nogen have ladet vente til bedre Tider.

Christmas Møller: For tredie Gang efter, at vi fik den frie Grundlov af 1849, staar vi over for afgørende Beslutning og Ændring med Hensyn til Grundlovens politiske Bestemmelser; og der vil derfor være god Grund til, inden jeg gaar over til at gøre nogle Bemærkninger til Regeringens Forslag, saaledes som det foreligger for os, at anstille nogle Betragtninger over, hvorledes de Erfaringer er, som vi kan sige vi har høstet paa Grundlag af de Grundlove, vi har haft, Grundloven af 5. Juni 1849, Grundloven af 28. Juli 1866 og den nu gældende Grundlov af 5. Juni 1915.

Jeg tror, man derom har Lov til at sige, at for Perioden 1849—66 er der ikke megen Erfaring at høste. I denne Periode, fra midt under Trearskrigen til Afslutningen af den anden slesvigske Krig, var alle de Forhandlinger, der blev ført angaaende Grundlovsændringer, saa nær kædet sammen med hele Danmarks nationale og internationale Stilling, at det var Spørgsmaalet om Ejderstat og Helstat, det var Spørgsmaalet om hele vor Situation som europæisk Magt, der havde afgørende Betydning; og paa samme Maade, som man kan sige om den senere Tid, har vi ikke noget Materiale til at høste Erfaringer om, hvorledes Grundloven af 1849, som indførte det ene Vælgerkorps, vilde virke.

Men det, der da ogsaa har en ganske anden Interesse for mig, er at anstille nogle Betragtninger over, hvorledes Grundloven af 1866 og ogsaa Grundloven af 1915 har virket, og der tror jeg, man kan sige, at det kan godt være, man i og for sig om Grund-

loven af 1866 kan hævde det Synspunkt, at den ikke var saa gal for sin Tid, men der kan ikke være nogen Tvivl om, at Tiden meget, meget hurtigt løb fra den, og der kan aldeles ikke være nogen Tvivl om, at den afgørende Fejl ved Grundloven af 1866 og den Politik, der førtes under den, var, at det danske Folk eller store Dele af det ikke søgte at indføre den Forfatningsskik, som var Forudsætningen for denne Grundlov, den Forfatningsskik, som enhver kan sige sig selv var Forudsætningen for den, at Landstinget skulde ikke regere, men det skulde Folketinget. Derfor mener jeg, at den afgørende, store politiske Fejl i Danmarks Historie blev ikke begaaet, som man siger det, i 1885, men snarere i 1877, hvor der havde været Mulighed for paa et roligt Grundlag at indføre en Forfatningsskik under Forfatningen af 1866, svarende til de daværende Forhold. Tiden gik, og Forholdene blev naturligvis dem, som vilde handle imod Tidens Krav, for stærke. Vi kom til Aaret 1901, og man kan sige, at med Systemskiftet i 1901 forsøgt der paa den givne Grundlovs Grundlag indført en Forfatningsskik i Danmark. I 1901, ved Systemskiftet, gik man, saaledes som det ærede Medlem Hr. Brorsen sagde, ikke straks til en Forfatningsændring, man søgte at forandre en Forfatningsskik. Om det ærede Medlem Hr. Brorsen nu vil faa helt Medhold som Historiker, naar han skildrede det, som om det var for noget saa forstandigt som at faa Love af den ene og den anden Art gennemført, om der ikke var andre Aarsager til, at det J. C. Christensenske Venstre i Begyndelsen af dette Aarhundrede handlede, som det gjorde, kan der efter min Mening være Tvivl om; det tror jeg det ærede Medlem ikke vil modsige mig i. Det ærede Medlem skal huske paa, at han har selv været en ung Mand engang. Han var jo lidt af en Rebel, da han traadte ind i Venstre i 1907; da var der Sving over ham, og naar jeg tænker paa det, saa vilde jeg egentlig gerne, at han skulde genopfriske sin Ungdomsbaar.

Altsaa, jeg er ikke helt sikker paa, at det ærede Medlem Hr. Brorsen skildrer Tingene helt rigtigt, men lad det nu være. Der indførtes lidt af en Forfatningsskik i 1901. Det var ikke saa forfærdelig svært at gøre det, fordi Høje var sprængt i Landstinget, og det J. C. Christensenske Venstre var efterhaanden overordentlig villigt til at hævde, at det ikke skulde gaa alt for hurtigt herhjemme. Men holdt denne Forfatningsskik? Holdt den, da det rigtig kom til Stykket og Grundloven af 1866, som